

การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร

นางสาว จันทิมา ฉัตรไชยสิทธิ์กุล

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-566-231-3

013590

I15265733

๕

A STUDY IN SETTLEMENT PATTERNS OF SLUM AREAS
IN BANGKOK

Miss Jantima Chatchaisittigul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning
Department of Urban and Regional Planning
Graduate School
Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาว สันทิมา ฉัตรไชยสิทธิกุล

ภาควิชา

การวางแผนภาคและเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยค้ำสตราจารย์ สุวัฒน์ ธาดานิติ

อาจารย์ คมสัน คู่ขลุ่เมฆ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....
.....

(รองค้ำสตราจารย์ ดร. เสรีชัย พิศาลบุตร)

รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
.....

.....ประธานกรรมการ

(รองค้ำสตราจารย์ ดร. เกียรติ สีวะกุล)

.....
.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยค้ำสตราจารย์ สุวัฒน์ ธาดานิติ)

.....
.....

.....กรรมการ

(อาจารย์ คมสัน คู่ขลุ่เมฆ)

.....
.....

.....กรรมการ

(คุณสมลักษ์ บุญยะบัญชา)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้ผลิต	นางสาวสุนันทิมา สัตร์ไชยสิทธิกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวัฒน์ รัตตานิติ อาจารย์คมสัน คู่ขลุ่เมฆ
ภาควิชา	การวางแผนภาคและเมือง
ปีการศึกษา	2528

บทคัดย่อ

กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์รวมความเจริญหลายประการ ขณะเดียวกันก็เป็นเมืองที่มีปัญหาต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ซึ่งทำให้ผู้มีรายได้น้อยประมาณ 1.2 ล้านคนต้องอยู่อาศัยในชุมชนแออัด ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยที่เสื่อมโทรม อาคารบ้านเรือนหนาแน่น สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม แต่ผู้มีรายได้น้อยจำเป็นต้องอยู่อาศัย เนื่องจากได้ประโยชน์จากที่ตั้งนั้น (Locational Advantage) ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงสร้างความสนใจที่จะศึกษาชุมชนแออัด ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบที่ตั้งของชุมชนแออัด โดยพิจารณา จำนวนชุมชนแออัด การกระจายตัวในพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งความสัมพันธ์ของที่ตั้งชุมชนแออัดกับบริเวณข้างเคียง และการศึกษาปัจจัยหรือตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐานนั้น รวมทั้งคาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

การศึกษานี้แบ่งได้เป็น 3 ส่วน รวม 7 บทด้วยกัน คือ ส่วนแรกเป็นการศึกษาระดับมหภาค คือศึกษาชุมชนแออัดที่กระจายอยู่ในพื้นที่เขตต่าง ๆ ทั่วกรุงเทพฯ ส่วนที่สองเป็นกรณีศึกษา (Case Study) และส่วนสุดท้ายเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัด รวมทั้งคาดการณ์แนวโน้มรูปแบบของชุมชนแออัดในอนาคต และเสนอแนะแนวทางการวางแผนด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย

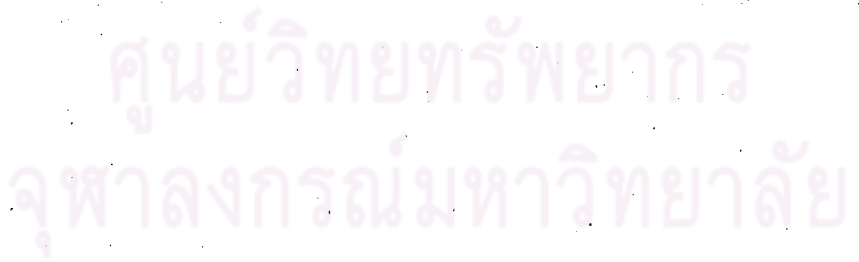
การศึกษานี้จำนวนชุมชนแออัด และการกระจายตัว พบว่าในกรุงเทพฯ มีชุมชนแออัดรวม 417 ชุมชน (พ.ศ. 2525) กระจายตัวในพื้นที่ 21 เขต ประมาณครึ่งหนึ่งอยู่ในบริเวณเขตชั้นกลาง ที่เหลือกระจายตัวบริเวณเขตชั้นในและเขตชั้นนอก ซึ่งมีชุมชนแออัดเบาบาง ขนาดของชุมชนแออัดโดยทั่วไปจะมีจำนวนบ้านระหว่าง 50-149 หลังคาเรือน และส่วนใหญ่กรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของเอกชน ในด้านอายุการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดมีตั้งแต่ 10 ปี

2. ในกรณีที่วิธีการแรกไม่อาจกระทำได้อย่างรวดเร็ว คือผู้มีรายได้น้อยยังไม่สามารถจัดหาที่อยู่อาศัยตามมาตรฐานความเป็นอยู่ที่เหมาะสม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเตรียมรองรับอุปสงค์ในที่อยู่อาศัย (อุปทาน) ของผู้มีรายได้น้อยอย่างมีระเบียบแบบแผน โดยการ

2.1 จัดการที่อยู่อาศัยให้ผู้มีรายได้น้อยโดยยังคงประโยชน์จากที่ตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอยู่ใกล้แหล่งงานและความสามารถในการ เข้าครอบครองพื้นที่

2.2 ควรมีมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้น่านพักอาศัยเสื่อมโทรมลงจนกลายเป็น ชุมชนแออัด เช่น การกำหนดให้มีการจัดสาธารณูปโภค สาธารณูปการอย่างเพียงพอ

การวางแผนด้านที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย นอกจากการดำเนินการดังที่กล่าวมาแล้วจะต้องมีนโยบายที่สอดคล้องกันใน 3 ระดับคือ นโยบายระดับชาติ นโยบายระดับ กรุงเทพมหานครและนโยบายระดับชุมชนแออัด ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นไปได้ในที่สุด

Thesis Title A Study in Settlement Patterns of Slums Areas
 in Bangkok

Name Miss Jantima Chatchaisittigul

Thesis Advisor Assistant Professor Suwattana Thadaniti
 Mr. Komson Suksumake

Department Urban and Regional Planning

Academic Year 1985

Abstract

Metropolitan Bangkok has been the center of Modennization. Meanwhile it is aggrauated by all kinds of problems. This includes the impoverishment of housing of those who have low income. Statistical report showed that about 1.2 million of low-income people live in slum area. Eventhough such areas are always overcrowded and are under privileged urban. But what makes these people continue living there is the locational advantage they gain.

The objectives of this study is to analyse the pattern of slum settlement through the number of these slums, the expansion including the relationship of the slum settlement and its surroundings and to study factors that has influential impact on settlement pattern of slum area and to predict its expansion trend.

The three parts in this study consists of seven chapters. The first is to study existing of slums all over the city. Secondly is to conduct the case study and thirdly is to analyse factors that affect the pattern of slum settlement. The study indicated the trends of slum settlement expansion and propose recommendation on planning of low-income housing.

The findings of this study and the following : There are 417 slum settlements in 21 district, about half of these are in the middle part of the city and the rest in inner and outer parts. The size of slum falls between 50-149 households. Mostly the land belongs to private sector. The period of settlement ranges from 10-100 years.

The case study was conducted through sampling slums in the middle, inner and outer parts of the city. The result of this showed that increasing of population, land use, job marget, land price, open space and transportation were identified as attraction force that create slum settlements.

The study also categorized the pattern of slum settlement into 3 groups which are as follows :

1. Highly expansion trend :

The main area of the middle part, one districts in the inner part, and one in the outer part.

2. Moderate expansion trend :

The inner part that has connection with the middle part and outer part, the main area of the outer part and only one district in the middle part.

3. Low expansion trend :

The inmost parts of the city

Two recommendations are as follows :

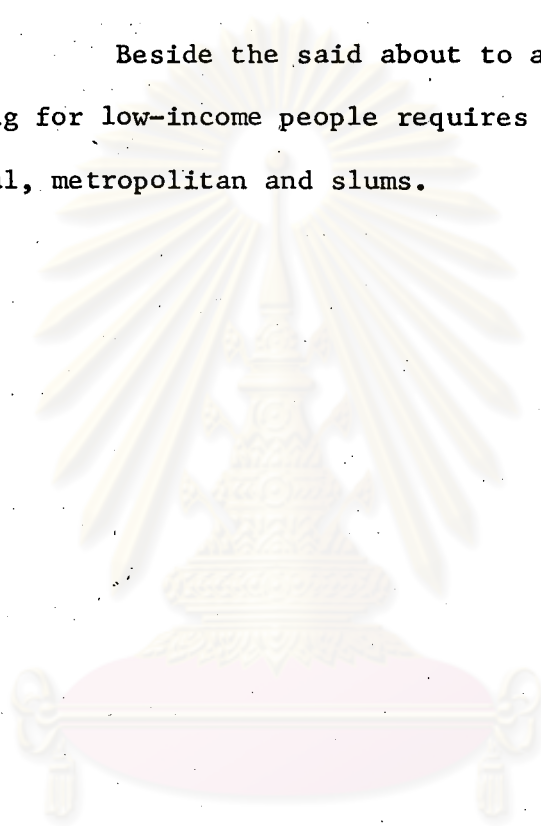
1. To elevate the living standard of low-income people in order to diminish the slums.

2. In case the first strategy can not be acheived on time, this requires the responsible agents to systematically prepare the supply as follows.

2.1 To provide appropriate housing which regards to locational advantage.

2.2 To set up the measurements so as to prevent the abrupt growth of slum, for example to provide adequate facilities and utilities services.

Beside the said about to assure this possibility, housing planning for low-income people requires sound policy in all 3 levels, national, metropolitan and slums.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากหลายท่าน ผู้วิสัยขอ
ขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ เช่น รองคณบดีตราจารย์ ดร. เกียรติ ภิระกุล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำอัน
เป็นประโยชน์ต่องานวิทยานิพนธ์นี้ ผู้ช่วยคณบดีตราจารย์ ลุ่วัฒนา ธาดาณีติ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่
ปรึกษา ได้กรุณาให้คำแนะนำ และติดตามผลงาน ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยความเอา
ใจใส่เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ อาจารย์คมสัน คู่ขลุ่เมฆ ซึ่งกรุณาให้ข้อคิดและคำแนะนำ
ที่เป็นประโยชน์ คุณสมลู่ช บัญญะปัญษา เจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการที่อยู่อาศัย และการตั้งถิ่นฐาน
มนุษยการเคหะแห่งชาติ คุณลู่ชมาลย์ เตียประเล่รัฐ และคุณจรรยา พิทยาปรธานนท์
เจ้าหน้าที่ฝ่ายปรับปรุงชุมชนแอ่ดการเคหะแห่งชาติ ที่ได้ให้ข้อคิดเห็น ตลอดจนอนุเคราะห์
ข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการ ลากงานปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม, งานแผนที
กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์หัดานข้อมูลและแผนที่ ตลอดทั้ง พี่
เพื่อน และน้อง ๆ ทุกคนที่ให้ความห่วงใยต่องานวิทยานิพนธ์นี้ ขอขอบคุณ คุณลู่ภาภรณ์
ตรงกิลวิโรจน์ ซึ่งให้ความเอาใจใส่และรับผิดชอบงานพิมพ์วิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณคุณ รุติพัฒน์ ประทานทรัพย์ ซึ่งเป็นผู้ให้กำลังใจและช่วยเหลืองาน
วิทยานิพนธ์นี้มาโดยตลอด สำหรับการจัดทำบทคัดย่อภาษาอังกฤษสำเร็จได้ด้วยความกรุณา
และอุตสาหะจากร้อยตำรวจเอก (หญิง) วีรวรรณ สันติกุล ซึ่งใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิสัยขอขอบคุณบรรดาชาวชุมชนแอ่ดทั้งหลายที่เป็นเสมือนครู ผู้ให้ความรู้
ความเข้าใจตลอดจนข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่องานวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณเตี่ย
และแม่ ตลอดจนญาติมิตรพี่น้องทุกคนในครอบครัว ที่ให้ความเอาใจใส่และเอื้ออาทรตลอด
ระยะเวลาการศึกษา

สันทิมา สัตร์ไชยสิทธิกุล

มีนาคม 2529

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ญ
สารบัญตารางประกอบ.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิประกอบ.....	น
สารบัญแผนที่ประกอบ.....	บ
สารบัญรูปภาพประกอบ.....	ผ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.4 ขั้นตอนการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
1.6 การเล่นข้อมูล.....	6
1.7 แหล่งที่มาของข้อมูล.....	7
1.8 ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	8
1.9 ข้อจำกัดของการศึกษา.....	8
1.10 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	16
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งพักอาศัย.....	16
2.1.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ.....	16
2.1.2 ปัจจัยด้านสังคม.....	18
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบที่อยู่อาศัยภายในเมือง.....	21
2.2.1 Concentric Theory.....	22
2.2.2 Sector Theory.....	22
2.2.3 Multiple Nuclei Theory.....	23

2.3	ทฤษฎีทางสังคมวิทยา เกี่ยวกับลัทธิ.....	25
2.3.1	ทฤษฎีวัฒนธรรมกิ่ง เมือง-กิ่งชนบท.....	25
2.3.2	ทฤษฎี Culture of Poverty.....	25
2.3.3	ทฤษฎี Dependency.....	26
2.	ที่อยู่อาศัยของคนรายได้น้อยในกรุงเทพฯ.....	25
2.3.1	ที่อยู่อาศัยสำหรับคนงาน.....	25
2.3.2	ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้บุกรุก.....	26
2.3.3	มีบ้านในเขตชนบทแต่มาทำงานในเมือง.....	27
2.3.4	ห้องแบ่งเช่า.....	27
2.3.5	ที่อยู่อาศัยที่จัดสรรโดยรัฐ.....	27
2.4	ขบวนการในการเกิดลัทธิ.....	27
2.4.1	ลัทธิที่เกิดจากการเสื่อมสภาพของที่อยู่อาศัยซึ่ง เคยมีสภาพดีมาก่อน.....	28
2.4.2	ลัทธิที่เกิดใหม่สร้างด้วยวัสดุไม่ถาวร.....	29
2.5	ประเภทของชุมชนแออัด.....	29
2.5.1	ชุมชนดั้งเดิม.....	29
2.5.2	ชุมชนใหม่.....	30
2.5.3	ชุมชนประเภทบุกรุก.....	30
2.5.4	ชุมชนที่จะต้องรื้อล้าง.....	30
3.	ลักษณะทั่วไปของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร.....	31
3.1	การศึกษาจำนวนและการกระจายตัวของชุมชนแออัด.....	33
3.1.1	จำนวนชุมชนแออัด.....	33
3.1.2	การกระจายตัวของชุมชนแออัด.....	34
3.1.2.1	การกระจายตามพื้นที่เขต.....	39
3.1.2.2	การกระจายตามระยะห่างจากศูนย์กลาง.....	42
3.1.2.3	วิเคราะห์การกระจายด้วยวิธีการ Nearest-Neighbor Analysis.....	45

3.2	รูปแบบของชุมชนแออัด.....	50
3.2.1	จำนวนบ้าน.....	50
3.2.2	จำนวนครัวเรือน.....	57
3.2.3	อายุชุมชนแออัด.....	67
3.2.4	กรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	75
3.3	ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของชุมชนแออัดกับจำนวนบ้าน.....	82
3.4	ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของชุมชนแออัดกับกรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	86
4.	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัด.....	93
4.1	วิวัฒนาการการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร.....	93
4.1.1	การศึกษาพื้นที่พัฒนาแล้ว.....	93
	1. สมัยเมืองหลวงเก่า.....	94
	2. สมัยเมืองพาณิชย์.....	96
	3. สมัยก่อนเป็นเมืองอุตสาหกรรม.....	101
	4. สมัยเมืองเอก.....	107
4.1.2	การใช้ที่ดิน.....	111
	4.1.2.1 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2501-2523.....	111
	4.1.2.2 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน.....	116
4.1.3	ประชากร.....	118
	4.1.3.1 การพิจารณาประชากรระดับกรุงเทพมหานครด้านจำนวนและอัตราการเพิ่ม.....	118
	4.1.3.2 การพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากรรายเขตในด้านจำนวนและอัตราการเพิ่ม.....	126
4.2	ทิศทาง การขยายตัวของกรุงเทพฯ.....	139
	4.2.1 การขยายตัวของกรุงเทพฯ ก่อนพ.ศ. 2500.....	139
	4.2.2 การขยายตัวของกรุงเทพฯ หลังพ.ศ. 2500 ถึงปัจจุบัน.....	140

4.3	ความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวของกรุงเทพฯ และการตั้งถิ่นฐานของ ชุมชนแออัด.....	141
4.3.1	ระยะที่ 1 พ.ศ. 2443-2499.....	141
4.3.2	ระยะที่ 2 พ.ศ. 2496.....	144
4.3.3	ระยะที่ 3 พ.ศ. 2501.....	144
4.3.4	ระยะที่ 4 พ.ศ. 2514.....	145
4.4	การเพิ่มจำนวนชุมชนแออัดในปัจจุบัน.....	146
4.5	ลักษณะการเติบโตเป็นชุมชนแออัดในที่ดินของ เอกชนและที่ดินของรัฐ.....	149
4.5.1	ที่ดินของเอกชน.....	149
4.5.2	ที่ดินของรัฐ.....	150
4.6	สภาพการณ์ที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร.....	151
4.6.1	ประมาณความขาดแคลนที่อยู่อาศัย.....	151
4.6.2	สาเหตุการขาดแคลนที่อยู่อาศัย.....	155
	1. การเพิ่มของประชากร.....	155
	2. บัลลย์ด้านที่ดิน.....	155
5.	กรณีศึกษา (Case Study).....	160
5.1	หลักเกณฑ์การคัดเลือกกรณีศึกษา (Case Study).....	160
5.2	การศึกษารายละเอียดของชุมชนแออัด 3 ชุมชน.....	166
5.3	ชุมชนแออัดขอยกานเรือ.....	167
5.3.1	ประวัติ.....	167
5.3.2	ลักษณะกายภาพ.....	168
5.3.3	ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ.....	174
5.3.4	สภาพเศรษฐกิจ.....	176
5.3.5	ด้านสังคม.....	177
5.3.6	พฤติกรรมกรรมการดำรงชีวิตของคนในชุมชน.....	178
5.3.7	สภาพปัญหาในชุมชน.....	180

5.4	ชุมชนแออัดชอยเสนาฯ 2	180
5.4.1	ประวัติ	180
5.4.2	ลักษณะทางกายภาพ	183
5.4.3	ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	191
5.4.4	สภาพทางเศรษฐกิจ	191
5.4.5	ด้านสังคม	193
5.4.6	พฤติกรรมการค้าของผู้อยู่อาศัยในชุมชน	193
5.4.7	สภาพปัญหาของชุมชน	196
5.5	ชุมชนแออัดโรงถ่านชอยเสนาพัฒนาใต้	200
5.5.1	ประวัติ	200
5.5.2	ลักษณะทางกายภาพ	200
5.5.3	ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	208
5.5.4	สภาพเศรษฐกิจ	210
5.5.5	ด้านสังคม	210
5.5.6	สภาพปัญหาในชุมชน	215
5.6	สรุปลักษณะทั่วไปของชุมชนแออัดทั้ง 3 แห่ง	208
6.	แนวโน้มการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร	223
6.1	การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการได้ประโยชน์จากที่ตั้ง (Locational Advantage) ของชุมชนแออัด	223
6.1.1	ตัวแปรเฉพาะ	225
1.	ปัจจัยด้านแหล่งงาน	225
2.	โอกาสในการเข้าครอบครองพื้นที่	225
3.	ความสามารถในการจ่ายค่าเช่าที่ดิน	225
4.	ความสะดวกในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน	225
5.	ความสามารถในการจ่ายค่าเช่าอาคารเนื่องจากความ เสื่อมโทรมของอาคาร	227

6.2	รูปแบบที่ตั้งของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร.....	229
6.3	การทดลอบรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร.....	233
6.4	สาเหตุที่ก่อให้เกิด Locational Advantage.....	236
6.4.1	ตัวแปรพิเศษ.....	237
6.4.1.1	ประชากร.....	237
6.4.1.2	การใช้ที่ดิน.....	261
6.4.1.3	แหล่งงาน.....	278
6.4.1.4	ราคาที่ดิน.....	290
6.4.1.5	ที่ว่าง.....	294
6.4.1.6	โครงสร้างการคมนาคมขนส่ง.....	295
6.5	วิธีการพิจารณาหกแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนแออัด.....	298
6.5.1	วิธีการคำนวณตัวแปรพิเศษ.....	301
6.6	แนวโน้มการขยายตัวการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัด.....	304
1.	กลุ่มที่มีแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนแออัดสูง.....	306
2.	กลุ่มที่แนวโน้มการขยายตัวของชุมชนแออัดปานกลาง.....	306
3.	กลุ่มที่มีแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนแออัดต่ำ.....	306
7.	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	311
7.1	สรุปผลการศึกษา.....	311
7.2	7.1.1 ลักษณะทั่วไปของชุมชนแออัด.....	311
7.1.2	กรณีศึกษา.....	313
7.1.3	ตัวแปรเฉพาะ.....	313
7.1.4	ตัวแปรพิเศษ.....	314
7.1.5	การคาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวของชุมชนแออัด.....	317
7.2	ข้อเสนอแนะ.....	329
7.2.1	ข้อเสนอแนะจากการศึกษา.....	320
7.2.2	ข้อเสนอแนะการศึกษาทั่วไป.....	325

บรรณานุกรม.....	326
ภาคผนวก.....	330
ภาคผนวก ก.....	334
ภาคผนวก ข.....	359
ภาคผนวก ค.....	376
ภาคผนวก ง.....	381
ภาคผนวก จ.....	410
ประวัติ.....	420

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ประเภท ลักษณะ และจำนวนของที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเมือง.....	32
3.2 แสดงจำนวนชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครจำแนกตามปี.....	34
3.3 แสดงจำนวนและร้อยละของชุมชนแออัด พ.ศ. 2526 จำแนกรายเขต.....	37
3.4 แสดงการกระจายตัวของชุมชนแออัดเขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก.....	40
3.5 แสดงรูปแบบการกระจายของที่ตั้งชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร.....	46
3.6 แสดงจำนวนและร้อยละของชุมชนแออัดที่ใช้ในการศึกษารูปแบบของชุมชนแออัด จำแนกรายเขต.....	48
3.7 แสดงจำนวนบ้านในชุมชนแออัดจำแนกตามพื้นที่เขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก	51
3.8 แสดงจำนวนบ้านในชุมชนแออัด จำแนกรายเขต.....	55
3.9 แสดงจำนวนครัวเรือนในชุมชนแออัดจำแนกตามพื้นที่เขตชั้นใน ชั้นกลาง และ ชั้นนอก.....	58
3.10 แสดงจำนวนครัวเรือนในชุมชนแออัดจำแนกรายเขต.....	61
3.11 แสดงอายุของชุมชนแยกรายเขตพื้นที่ชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก.....	65
3.12 แสดงอายุของชุมชนแออัด จำแนกรายเขต.....	71
3.13 แสดงอายุของชุมชนแออัด จำแนกรายเขต.....	73
3.14 แสดงกรรมสิทธิ์ของที่ดินในชุมชนแออัด.....	77
3.15 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินในชุมชนแออัด จำแนกรายเขต.....	81
3.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุชุมชนแออัดกับจำนวนบ้าน จำแนกตามพื้นที่ เขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก.....	83
3.17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุชุมชนแออัดกับจำนวนบ้านจำแนกรายเขต.....	84
3.18 แสดงความสัมพันธ์ของอายุชุมชนแออัดกับกรรมสิทธิ์ที่ดินจำแนกตามพื้นที่ เขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก.....	87
3.19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุชุมชนแออัดกับกรรมสิทธิ์ที่ดินจำแนกรายเขต..	88
4.1 ประชากรกรุงเทพฯ เมื่อเทียบกับ 10 เมืองใหญ่.....	106
4.2 แสดงการขยายตัวของพื้นที่ Built-up Area และจำนวนประชากร ของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2443-2524.....	108

ตารางที่

	หน้า
4.3 แสดงการใช้ที่ดิน และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2501-2523.....	112
4.4 แสดงจำนวนประชากรและอัตราการเพิ่มของประชากรในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2462-2515.....	120
4.5 แสดงจำนวนความหนาแน่น และอัตราการเพิ่มประชากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2325-2523.....	122
4.6 แสดงจำนวนประชากรของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2480, 2490, 2503, 2513 และ 2523 จำแนกรายเขต.....	123
4.7 แสดงร้อยละของประชากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2480, 2490, 2503, 2513 และ 2523 จำแนกรายเขต.....	124
4.8 แสดงอัตราการเพิ่ม-ลด ประชากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2480, 2490, 2503 2513 และ 2523 จำแนกรายเขต.....	129
4.9 แสดงการเปลี่ยนแปลงในจำนวนประชากรของกรุงเทพมหานครในช่วงปี 2505- 2525.....	131
4.10 แสดงจำนวนผู้ย้ายถิ่นต่อจำนวนประชากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2503, 2513, 2523.....	132
4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2503, 2523 จำแนกตามภูมิภาคที่เกิด.....	133
4.12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ย้ายถิ่นที่เกิดนอกเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2503, 2513 และ 2523.....	134
4.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร และการตั้งถิ่นฐาน ของชุมชนแออัด.....	143
4.14 แสดงการใช้ที่ดินในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526.....	149
4.15 แสดงการเพิ่มจำนวนชุมชนแออัด พ.ศ. 2511-2527.....	148
4.16 ขนาดของประชากรและจำนวนอาคารที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ-ธนบุรี ปีพ.ศ. 2503-2516.....	152

ตารางที่	หน้า	
4.17	การขาดแคลนที่อยู่อาศัยแต่ละปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2501-2511.....	153
4.18	แสดงการเพิ่มประชากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2480-2513 และอัตราการเปลี่ยนแปลง.....	154
4.18	แสดงราคาที่ดินในกรุงเทพมหานคร.....	156
5.1	แสดงคุณสมบัติเฉพาะของชุมชนแออัดที่เป็นกรณีศึกษา เขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก.....	162
5.2	แสดงตัวอย่างที่ตกเป็นกรณีศึกษาในชุมชนแออัด เขตชั้นใน ชั้นกลาง ชั้นนอก	162
5.3	แสดงการใช้สอยประโยชน์ของบ้าน ในชุมชนแออัดซอยคานเรือ	170
5.4	แสดงการใช้สอยประโยชน์ของบ้านในชุมชนแออัดซอยเสนานิคม 2.....	190
5.5	แสดงการใช้สอยประโยชน์ของบ้านในชุมชนแออัดซอยเสาคพัฒนาใต้.....	205
5.6	แสดงการเปรียบเทียบชุมชนแออัดซอยคานเรือ ซอยเสนานิคม 2 โรงถ่านซอยเสาคพัฒนาใต้	219
6.1	แสดงเหตุผลที่เข้ามาอยู่ในชุมชนแออัด.....	226
6.2	แสดงสัดส่วนรายจ่ายเพื่อที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัด 3 แห่ง.....	233
6.3	แสดงการทดสอบรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัด.....	234
6.4	แสดงพื้นที่ จำนวนประชากรและชุมชนแออัด.....	239
6.5	แสดงความหนาแน่นประชากรกรุงเทพมหานคร จำแนกรายเขต พ.ศ. 2526	
6.6	แสดงจำนวนและร้อยละของการเปลี่ยนแปลงประชากรรายเขต พ.ศ. 2516- 2526.....	
6.7	แสดงการใช้ที่ดินรวม 13 ประเภท แยกรายเขต พ.ศ. 2526.....	260
6.8	แสดงพื้นที่เขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครเรียงจากมากไปน้อย.....	262
6.9	แสดงพื้นที่การใช้ที่ดิน 6 ประเภท จำแนกรายเขต พ.ศ. 2526.....	264
6.10	แสดงร้อยละของการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526.....	266
6.11	แสดงร้อยละของพื้นที่การใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ของเขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก พ.ศ. 2526.....	274

ตารางที่

หน้า

6.12	แสดงจำนวนสถานประกอบการ จำนวนคนงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม การผลิตอุตสาหกรรมบริการและจำนวนโรงงานที่มีคนงาน 10 คนขึ้นไป จำแนก ตามเขตชั้นใน ชั้นกลาง ชั้นนอก.....	279
6.13	แสดงจำนวนสถานประกอบการและจำนวนคนงานในอุตสาหกรรมการผลิตและ อุตสาหกรรมบริการ พ.ศ. 2526.....	281
6.14	แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่มีคนงาน 10 คนขึ้นไปในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526 เรียงจากมากไปน้อย.....	283
6.15	แสดงจำนวนและร้อยละของตลาดสดและแผงลอยในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2525 จำแนกรายเขต.....	287
6.16	แสดงจำนวนและร้อยละของที่ว่างในแต่ละ เขต เรียงตามลำดับมากไปน้อย พ.ศ. 2526.....	292
6.17	แสดงระดับการให้บริการด้านคมนาคมในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526 จำแนกรายเขต.....	296
6.18	แสดงข้อมูลที่ใช้คำนวณคะแนน.....	301
6.19	แสดงการคำนวณค่าคะแนนของตัวแปรพิเศษ.....	302
6.20	แสดงแนวโน้มการขยายตัวการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ เรียงตามลำดับคะแนนจากมากไปน้อย.....	303

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
2.1	เปรียบเทียบทฤษฎีวงกลม ทฤษฎีรูปพหุ และทฤษฎีหลายคู่ศูนย์กลาง.....	24
3.1	แสดงจำนวนชุมชนแออัด พ.ศ. 2525 จำแนกรายเขต.....	36
3.2	แสดงจำนวนชุมชนแออัดที่ใช้เพื่อศึกษารูปแบบของชุมชนแออัด จำแนกรายเขต	49
3.3	แสดงจำนวนชุมชนในชุมชนแออัด จำแนกรายเขต.....	56
3.4	แสดงจำนวนครัวเรือนในชุมชนแออัดจำแนกรายเขต.....	62
3.5	แสดงอายุของชุมชนแออัดจำแนกรายเขต.....	70
3.6	แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินในชุมชนแออัดจำแนกรายเขต.....	79
3.7	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุชุมชนแออัดกับจำนวนบ้าน.....	85
3.8	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุชุมชนแออัดกับกรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	89
4.1	แสดงการเปรียบเทียบการใช้ที่ดินกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2501, 2523..	115
4.2	แสดงการเพิ่มจำนวนประชากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2486-2515....	119
4.3	แสดงการเพิ่มจำนวนของชุมชนแออัด พ.ศ.2511-2527.....	142
6.1	แสดงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัด.....	224
6.2	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเฉพาะพื้นที่และการได้ประโยชน์จากที่ตั้ง ชุมชนแออัดของผู้มีรายได้น้อย.....	228
6.3	แสดงความสัมพันธ์ของแหล่งงานที่ดิน ที่ว่าง และการคมนาคมขนส่ง ที่ทำให้ที่ตั้งของชุมชนแออัดสร้างประโยชน์ให้ผู้มีรายได้น้อย.....	299
6.4	แสดงวงจรความสัมพันธ์ของประชากรการใช้ที่ดิน แหล่งงาน ราคาที่ดิน ที่ว่าง และโครงสร้างการคมนาคมขนส่ง.....	300

สารบัญแผนก

แผนที่

หน้า

1.1	แสดงชุมชนแออัดในพื้นที่ศึกษา.....	4
3.1	แสดง เขตที่ตั้งชุมชนแออัด.....	38
3.3	แสดงพื้นที่เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร.....	41
3.4	แสดงการกระจายตัวของชุมชนแออัดเขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก.....	43
3.5	แสดงการกระจายของชุมชนแออัดในรัศมี 5 กม. จากศูนย์กลาง.....	44
3.6	แสดงจำนวนบ้านในชุมชนแออัด.....	52
3.7	แสดงจำนวนครัวเรือนในชุมชนแออัด.....	59
3.8	แสดงอายุของชุมชนแออัด.....	66
3.9	แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินในชุมชนแออัด.....	78
4.1	แสดงที่ตั้งและแหล่งชุมชนสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พ.ศ. 2318-2325.....	
4.2	แสดงอาณาเขตกรุงรัตนโกสินทร์สมัยรัชกาลที่ 1.....	89
4.3	แสดงถนน วัง วัด และชุมชนในสมัยของรัชกาลที่ 1-2-3.....	98
4.4	แสดงโครงสร้างของกรุงรัตนโกสินทร์สมัยรัชกาลที่ 1-2-3.....	99
4.5	แสดงการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์สมัยรัชกาลที่ 4.....	100
4.6	แสดงโครงสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ยุคใหม่ ปลายรัชกาลที่ 5.....	102
4.7	การใช้ที่ดินหลักในเขตอำเภอชั้นใน กรุงรัตนโกสินทร์ สมัยรัชกาลที่ 7.....	104
4.8	แสดงการขยายตัวของกรุงเทพมหานครในระยะต่าง ๆ.....	105
4.9	ผังกรุงเทพฯ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2394-2411.....	109
4.10	ผังใจกลางกรุงเทพฯ ในกลางรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2431-2442.....	109
4.11	การใช้ที่ดินกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2501.....	113
4.12	การใช้ที่ดินกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2523.....	114
4.13	แสดงการเปรียบเทียบจำนวนประชากรกรุงเทพมหานคร จำแนกรายเขต....	125

แผนที่	หน้า	
5.1	แสดงที่ตั้งชุมชนแออัดที่เป็นกรณีศึกษา (Case Study).....	161
5.2	ชุมชนแออัดซอยคานเรือ.....	163
5.3	ชุมชนแออัดซอยเสนาภิคม 2.....	164
5.4	ชุมชนแออัดโรงถ่านซอยเสด็จพัฒนาใต้.....	165
5.5	แสดงสาธารณูปการในรัศมี 1 กิโลเมตร รอบชุมชนแออัดซอยคานเรือ.....	168
5.6	แสดงกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์.....	175
5.7	แสดงสาธารณูปการในรัศมี 1 กิโลเมตร รอบชุมชนแออัดซอยเสนาภิคม 2	184
5.8	แสดงกลุ่มตัวอย่างที่สอบถาม.....	192
5.9	แสดงสาธารณูปการในรัศมี 1 กิโลเมตร รอบชุมชนแออัดซอยเสด็จพัฒนาใต้...	203
5.10	แสดงกลุ่มตัวอย่างที่สอบถาม.....	207
6.1	แสดงจำนวนประชากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526.....	238
6.2	แสดงความหนาแน่นประชากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526.....	247
6.3	แสดงการกระจายตัวของประชากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526.....	253
6.4	แสดงการใช้ที่ดินกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526.....	259
6.5	แสดงจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมผลิตและอุตสาหกรรม.....	277
6.6	แสดงจำนวนคนงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมผลิตและอุตสาหกรรม บริการ พ.ศ. 2526.....	280
6.7	แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่มีคนงาน 10 คนขึ้นไป พ.ศ. 2525.....	284
6.8	แสดงจำนวนแผงลอยของตลาดสดแต่ละเขต พ.ศ. 2525.....	286
6.9	แสดงราคาที่ดินปานกลางปี พ.ศ. 2525-2528.....	289
6.10	แสดงการแบ่งกลุ่มของเขตตามที่ว่าภายในเขต.....	293
6.11	แสดงเขตที่มีแนวโน้มรองรับการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร..	305

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่	หน้า
1. แสดงทางเดินในชุมชน.....	171
2. แสดงทางเดินในชุมชน.....	171
3. แสดงทางเดินในชุมชน.....	171
4. แสดงลักษณะอาคารบ้านเรือน.....	173
5. แสดงลักษณะอาคารบ้านเรือน.....	173
6. แสดงลักษณะอาคารบ้านเรือน.....	173
7. แสดงลักษณะอาคารบ้านเรือน.....	177
8. แสดงอาชีพเลี้ยงปลาตู้.....	177
9. แสดงการปลูกบ้านรูก้าคลองสำธารณะ.....	180
10. แสดงการปลูกบ้านรูก้าคลองสำธารณะ.....	180
11. แสดงภาพในอดีต บ่อเลี้ยงปลาและเล้าหมู.....	182
12. แสดงเส้นทางเข้าสู่ชุมชน.....	182
13. แสดงสภาพทางเดินในชุมชน.....	185
14. แสดงสภาพทางเดินในชุมชน.....	185
15. แสดงสภาพทางเดินในชุมชน.....	185
16. แสดงสภาพทางเดินในชุมชน.....	186
17. แสดงสภาพทางเดินในชุมชน.....	186
18. แสดงสภาพทางเดินในชุมชน.....	186
19. แสดงลักษณะอาคารบ้านเรือน.....	188
20. แสดงลักษณะอาคารบ้านเรือน.....	188
21. แสดงลักษณะอาคารบ้านเรือน.....	189
22. แสดงลักษณะอาคารบ้านเรือน.....	189
23. แสดงอาชีพทำผ้าเช็ดเท้า.....	194
24. แสดงปัญหาด้านกายภาพ.....	197
25. แสดงปัญหาด้านกายภาพ.....	197
26. แสดงปัญหาด้านสังคม.....	198
27. แสดงปัญหาด้านสังคม.....	198

ภาพที่

หน้า

28.	แสดงภาพในอดีต ส่วนผลไม้.....	199
29.	แสดงภาพในอดีต ส่วนผลไม้.....	199
30.	แสดง เส้นทาง เข้าสู่ชุมชน.....	201
31.	แสดง เส้นลำคลองด้านหน้าชุมชน.....	201
32.	แสดงสภาพทาง เดินในชุมชน.....	202
33.	แสดงสภาพทาง เดินในชุมชน.....	202
34.	แสดงลักษณะอาคารบ้านเรือน.....	206
35.	แสดงลักษณะอาคารบ้านเรือน.....	206
36.	แสดงการใช้น้ำบาดาลสำหรับอุปโภค.....	209
37.	แสดงการใช้น้ำบาดาลสำหรับอุปโภค.....	209
38.	แสดง โถงตั้ง เก็บถ่านและรถสามล้อถีบ.....	211
39.	แสดง โถงตั้ง เก็บถ่านและรถสามล้อถีบ.....	211
40.	แสดงการ ร่อนถ่าน.....	212
41.	แสดงการบรรจุถ่าน.....	212
42.	แสดงผลิตภัณฑ์จากถ่านป่น.....	213
43.	แสดงอาชีพรับจ้างทำแผงขนม.....	213
44.	แสดง คำลพระภูมิประจำชุมชนแออัด.....	214
45.	แสดงปัญหาทางกายภาพ.....	217
46.	แสดงปัญหาทางกายภาพ.....	217
47.	แสดงปัญหาทางสังคม.....	218
48.	แสดงปัญหาทางสังคม.....	218

ภาคผนวก ก.

ตารางที่	หน้า
1. แสดงรายชื่อชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร.....	331
2. แสดง การ แบ่ง กลุ่มจำนวนบ้านในชุมชนแออัด.....	351
3. แสดง การ แบ่ง กลุ่มจำนวนครัวเรือนในชุมชนแออัด.....	353
4. แสดง การ แบ่ง กลุ่มอายุชุมชนแออัด.....	355
5. แสดง การ แบ่ง กลุ่มเจ้าของที่ดินในชุมชนแออัด.....	357

ภาคผนวก ข.

ตารางที่	หน้า
1. แสดง วิธีการ คำนวณหาค่าการกระจายที่ตั้งชุมชนแออัดเขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก.....	359
2. แสดง ค่าและรูปแบบการกระจายของที่ตั้งชุมชนแออัดเขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก.....	360
3. แสดง ระยะทางระหว่างชุมชนแออัดที่ใกล้ที่สุดเป็นคู่.....	362
แผนที่	
1. แสดง ตำแหน่ง ชุมชนแออัดเพื่อประกอบการพิจารณาการกระจายตัวของชุมชนแออัดด้วยวิธีการ Nearest-Neighbor Analysis....	361

ภาคผนวก ค.

ตารางที่	หน้า
1. ลักษณะของครัวเรือนที่เป็นตัวอย่าง.....	376

ภาคผนวก ง.

ตารางที่	หน้า
1. แสดง ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย.....	381
2. แสดง อายุของบ้าน.....	382
3. แสดง การ ครอบครองบ้านและที่ดิน.....	383
4. แสดง ขนาดของที่ดินที่เช่า.....	384
5. แสดง ค่าเช่าที่ดิน.....	385
6. แสดง การ ใช้น้ำในบ้าน.....	386
7. แสดง การ ใช้ไฟฟ้าในบ้าน.....	387

ตารางที่	หน้า
8. แสดงอาชีพหลักของบุคคลในครัวเรือน.....	388
9. แสดงรายได้-รายจ่ายของครอบครัวต่อเดือน.....	389
10. แสดงการเปรียบเทียบรายได้-รายจ่ายต่อเดือน.....	390
11. แสดงภาวะหนี้สิน.....	391
12. แสดงที่อยู่ของหัวหน้าครัวเรือนก่อนย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชน.....	392
13. แสดงเหตุผลที่เข้ามาอยู่ในชุมชน.....	393
14. แสดงระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ในชุมชน.....	394
15. แสดงความรู้สึกกันเคยระหว่างเพื่อนบ้าน.....	395
16. แสดงเขตที่ทำงานของหัวหน้าครัวเรือน.....	396
17. แสดงสถานที่ประกอบอาชีพของหัวหน้าครัวเรือน.....	397
18. แสดงวิธีการเดินทางไปทำงานของหัวหน้าครัวเรือน.....	398
19. แสดงเวลาที่ใช้เดินทางไปทำงานของหัวหน้าครัวเรือน.....	399
20. แสดงจำนวนครัวเรือนที่มีบุตรกำลังศึกษาเล่าเรียน.....	400
21. แสดงเขตที่ตั้งของสถานศึกษา.....	401
22. แสดงวิธีการเดินทางไปสถานศึกษา.....	402
23. แสดงเวลาที่ใช้เดินทางไปสถานศึกษา.....	403
24. แสดงการใช้บริการรักษาพยาบาล.....	404
25. แสดงที่จ่ายตลาดของแม่บ้าน.....	405
26. แสดงวิธีการเดินทางไปจ่ายตลาดของแม่บ้าน.....	406
27. แสดงเวลาที่ใช้เดินทางไปจ่ายตลาด.....	407
28. แสดงความถี่ในการจ่ายตลาดของแม่บ้าน.....	408
29. แสดงปัญหาของชุมชน.....	409

ภาคผนวก จ.

ตารางที่	หน้า
1. แสดงการแบ่งกลุ่มจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมบริการเรียงจากน้อยไปมาก พ.ศ. 2526	410
2. แสดงการแบ่งกลุ่มจำนวนคนงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมผลิต และอุตสาหกรรมบริการเรียงจากน้อยไปมาก.....	411

ตารางที่	หน้า
3. แสดงการแบ่งกลุ่มจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่มีคนงาน 10 คนขึ้นไป ใน กรุงเทพมหานคร เรียงลำดับจากน้อยไปมาก พ.ศ. 2525.....	412
4. แสดงการแบ่งกลุ่มจำนวนแผงลอยของตลาดสดแต่ละเขต พ.ศ. 2525 เรียงจากน้อยไปมาก.....	413
5. แสดงการสกัดกลุ่มราคาที่ดินสูงสุด (พื้นที่บาท) ต่อไร่.....	414
6. แสดงการสกัดกลุ่มขนาดที่ว่างภายในเขตเรียงจากน้อยไปมาก พ.ศ. 2526.....	415
7. แสดงการแบ่งกลุ่มพื้นที่ผิวจราจรในกรุงเทพมหานคร จำแนกรายเขต จากน้อยไปมาก พ.ศ. 2526.....	416
8. แสดงการแบ่งกลุ่มจำนวนเส้นทางรถโดยสารประจำทางในกรุงเทพฯ จำแนกรายเขต จากน้อยไปมาก พ.ศ. 2526.....	417
9. แสดงการสกัดกลุ่มจำนวนท่าเรือในกรุงเทพมหานครจำแนกรายเขต พ.ศ. 2526 เรียงจากน้อยไปมาก.....	418
10. แสดงการแบ่งกลุ่มจำนวนถนนสายหลัก-สายรองในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2526 เรียงจากน้อยไปมาก.....	419